

Oslo, 1.10.2021

Innspill til ny regjeringsplattform

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFFO) vil fremheve at språk og litteratur bærer identiteten, kulturen og kulturarven vår. Å lese er en grunnleggende forutsetning for livslang læring, for å kunne oppleve kunst og kultur på eget språk, for å fungere i arbeidslivet og for å kunne ytre seg og delta i demokratiet. Å lese gir dannelse og evne til kritisk refleksjon. For å ivareta lesernes interesser, trenger vi et mangfold av forfattere, forlag og bokhandlere.

Vi ber dere vurdere følgende tre kulturpolitiske innspill til ny regjeringsplattform:

1. Regjeringen vil styrke innkjøpsordningene for sakprosa betydelig.

Lånere i hver eneste kommune skal få tilgang på de samme bøkene, uavhengig av hvor de bor. I dag blir de litterære sjangrene forskjellsbehandlet, og regjeringen vil gjennom Kulturrådets innkjøpsordninger sørge for et sakprosaløft slik at befolkningen ikke går glipp av viktige og gode bøker.

Gode sakprosa-bøker gjør offentligheten rikere og befolkningen klokere, og bidrar til at Norge utvikler seg som demokrati og kunnskapsnasjon. I en tid med stadig fokus på falske nyheter og manglende kildekritikk, er slik litteratur viktig for å oppnå Stortingets vedtatte mål om at kulturpolitikken skal legge til rette for dannelse og kritisk refleksjon, styrke norsk språk og fremme demokratiet.

Fakta: I dag har Kulturrådet budsjett til å kjøpe inn bare 25 prosent av de påmeldte sakprosa-bøkene og halvparten av de påmeldte sakprosa-bøkene for barn og unge. Til sammenlikning blir 75-100 prosent av de skjønnlitterære bøkene kjøpt inn og distribuert til alle landets folkebiblioteker. Forskjellsbehandlingen av de litterære sjangrene gjør at befolkningen går glipp av mange viktige og gode bøker.

2. Regjeringen vil gjeninnføre en boklov som sikrer fastprissystemet.

Siden norsk er et lite språkområde, må vi ha en offentlig regulering av bokbransjen som sikrer at det gis ut litteratur på bokmål og nynorsk. En boklov viderefører dagens fastprissystem, til beste for den litterære bredden, forfatterne og leserne over hele landet. En boklov vil sikre like spilleregler for alle aktører i markedet over tid og bidra til å stabilisere maktforholdene i bransjen. Den vil sørge for at folk har tilgang til et bredt utvalg

av litteraturen der de bor, og at prisene er like over hele landet. For forfattere og oversettere er det særlig viktig at bokloven gir anledning til å inngå normalkontrakter mellom forfattere og oversettere på den ene siden og utgivere på den andre. Dette gir forutsigbarhet og sikrer likebehandling. For at bokloven skal være mest mulig hensiktsmessig og fremtidsrettet, må den utarbeides i tett dialog med bransjeaktørene.

Fakta: Norge har en velfundert litteraturpolitikk, men mangler fremdeles en boklov. «En boklov er en lov som regulerer forholdet mellom de forskjellige aktørene i den litterære verdikjeden fra forfatter, via forlag, bokhandel og bibliotek til leser. Hensikten med en boklov er at man vil opprettholde bredde, kvalitet og mangfold i boktilbudet, herunder et stort antall bokhandlere. Det finnes en boklov i åtte forskjellige europeiske land: Tyskland, Spania, Frankrike, Portugal, Hellas, Østerrike, Italia og Nederland.» Kilde: snl.no

3. Regjeringen vil styrke litteraturformidlingen og stimulere til leselyst blant unge.

Det bekymrer regjeringen at ungdom leser mindre. Lesing gir dannelse og evne til kritisk tenkning. Gode leseferdigheter blant de yngre er viktig for Norges framtid som kunnskaps- og kulturnasjon. Bibliotek er demokrati i praksis og sikrer alle unge et godt utgangspunkt for læring. Regjeringen vil innføre følgende virkemidler for å styrke lesningen blant de unge:

- Sørge for at alle unge i Norge har tilgang til meråpne skolebibliotek og folkebibliotekfilialer med fagutdannet personale i sitt nærområde.
- Gjøre den midlertidige innkjøpsordningen (2020–2022) til skolebibliotekene permanent. Barn og unge bør få tilgang til ferske bøker om aktuelle tema med utgangspunkt i norsk virkelighet.
- Øke og stabilisere støtten til leselystorganisasjonene (Foreningen !les, Norsk Forfattersentrum og Leser søker bok) som jobber dedikert mot barn og unge.
- Sørge for en flerårig politisk strategi for hvordan lesingen skal styrkes i befolkningen, særlig blant fremtidens lesere. Et slikt nasjonalt leseløft må sikre systematisk satsing på litteraturformidling og leseferdigheter i både kultur- og kunnskapssektoren.

Fakta: Sist PISA-undersøkelse (2018) viser at norske 15-åringer, og særlig guttene, presterer dårligere i lesing enn i 2015. Seks av ti elever leser bare når de må. Andelen elever som ikke leser på fritiden har steget fra 35 til 50 prosent på under 20 år. 15–24-åringer leser nå like mye på fremmedspråk som på norsk. I perioden 1999–2019 er antallet folkebibliotekfilialer nær halvert, fra 1247 til 665. Fysisk nærhet til bibliotek er vesentlig for å gi alle lik tilgang til bøker.

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening er en fagforening for forfattere og oversettere av faglitteratur og sakprosa. Foreningen har ca. 5 000 medlemmer.